

Національний університет
“КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ”
Кафедра соціології
Робочий тематичний план
навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ І СВІТУ
(2012-2013 навчальний рік)

Автори: Тамара Марценюк, к. соц. н., доцентка кафедри соціології
Володимир Іщенко, к. соц. н., старший викладач кафедри соціології
Анастасія Рябчук, старша викладачка кафедри соціології

Семестр викладання: осінній

Шкала оцінювання знань

Форма підсумкового контролю:
екзамен

Обсяг годин: 162

З них:

лекцій: 22

семінарів: 30

самостійної роботи: 108

консультацій: 2

Кредитів ЄКТС за курс: 4,5

A (91-100) – «відмінно» (відмінно: видатні знання з незначними помилками)

B (81-90) – «добре» (дуже добре, але з деякими помилками)

C (71-80) – «добре» (загалом гарна робота, але є достатня кількість помітних помилок)

D (66-70) – «задовільно» (задовільно, але із значними недоліками)

E (60-65) – «задовільно» (достатньо – досягнуті мінімальні критерії)

F (50-59) – «незадовільно» (незадовільно, потрібна деяка додаткова робота)

F (0-29) – «незадовільно» (неприйнятно, потрібна значна додаткова робота)

АНОТАЦІЯ

Метою курсу є розгляд суспільних проблем людства: бідності і безробіття, злочинності і каральної системи, явищ расизму, ксенофобії, торгівлі людьми, екологічних проблем, класових питань тощо. Курс передбачатиме аналіз соціологічних досліджень, міжнародних звітів, обговорення окремих прикладів (case studies) соціальних проблем в Україні, західних суспільствах та в країнах Третього світу.

Курс пропонується для вільного вибору студентам 3-4 років усіх факультетів та спеціальностей.

Теми лекцій

Тема 1. Вступна лекція-бесіда «Соціальні проблеми в Україні і світі»

Тема 2. Неолібералізм і класова експлуатація

Тема 3. Робітничий клас

Тема 4. Бездомність і житлові проблеми

Тема 5. Мігранти і біженці в Україні

Тема 6. Ксенофобія і расизм

Тема 7. Методологічні аспекти дослідницьких робіт

- Тема 8. Сучасна світова торгівля людьми і Україна
Тема 9. Домашнє насильство і шляхи його подолання
Тема 10. Покарання, в'язниці і смертна кара
Тема 11. Соціальні проблеми вищої освіти

Теми семінарів

1. Неолібералізм і класова експлуатація.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Вплив неоліберальної політики на економічну нерівність.
2. Нестандартна зайнятість як механізм класової експлуатації.

Основна література:

1. Курзіна М. Захист прав робітників в умовах розповсюдження позикової праці: перспективи для України // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. - № 4. – С. 90-102. – <http://commons.com.ua/?p=12819>.
2. Райт Е. О. Клас має значення // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. - № 4. – С. 11-24.
3. Харви Д. Краткая история неолиберализма. Актуальное прочтение. – М.: Поколение, 2007. – С. 9-57 (вступ і розділ 1).

Додаткова література:

1. Горбач Д. Продуктивність праці і класова експлуатація в Україні // // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. - № 4. – С. 42-51. – <http://commons.com.ua/?p=12924>.
2. Клеман К. Неформальные практики российских рабочих // Социологические исследования. – 2003. - № 5. – С. 62-72.
3. Клеман К., Мирясова О., Демидов А. От обывателей к активистам. Зарождающиеся социальные движения в современной России. – М.: Три квадрата, 2010. – С. 226-292.
4. Кляшторний О., Лебедев Ю., Дудін В. Збірний аналіз негативних положень Трудового кодексу України від 20.04.2010 // <http://samozahist.org.ua/?p=31993>.
5. Козина И.М. Заемный труд: социальные аспекты // Социологические исследования. – 2008. – № 11. – С. 3-12.
6. Ляпин А., Нойнхедер Г., Шершуква Л., Бизюков П. Неустойчивая занятость и ее последствия для работников. – М.: Центр социально-трудовых прав, 2007. – 48 с. // http://www.iuf.ru/pic/Microsoft%20Word%20-%20outsourcing_book.pdf
7. Мовчан А. Офис строгого режима: в накладе остаются все // «24». – 11 серпня 2008 р. // <http://gazeta.24.ua/news/show/id/59231.htm>
8. Права людини в Україні – 2009-2010. Доповідь правозахисних організацій. / За ред. Є. Захарова / Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Харків: Права людини, 2011. – С. 299-313.
9. Протести найманих працівників // Протести, перемоги та репресії: результати моніторингу, 2011. – К.: Центр дослідження суспільства, 2012. – С. 23-31.
10. Райдер Д. Інформалізація праці як економічна логіка сучасного капіталізму // // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. - № 4. – С. 82-89. – <http://commons.com.ua/?p=12580>.
11. Старостин В. Размышление о прекаризации в трудовых отношениях // <http://sibokt.livejournal.com/4011.html>

12. Что такое «нестандартная занятость»? // <http://www.vpered.org.ru/preclabour1.html>.
13. World of Work Report: Income Inequalities in the Age of Financial Globalization. International Labor Organization, International Institute for Labor Studies. – Geneva: ILO, 2008. – P. 1-37, 39-70, 115-126 // <http://www.ilo.org/public/english/bureau/inst/download/world08.pdf>

Інтернет-ресурси для перегляду:

1. International Labour Organization - <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>
2. Інформаційний сайт «Хроніка самозахисту» - <http://samozahist.org.ua>

2. Робітничий клас.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Робітничий клас у пострадянському суспільстві.
2. Теорії андеркласу та їх критика.

Основна література:

1. Ryabchuk A. The implications of adaptation discourse for post-communist working-classes // *Debatte*. – 2009. – № 2. – P.55-64
2. Буравой М. «Якщо хтось хоче позбутися марксизму, то йому доведеться спочатку позбутися капіталізму». // *Спільне: журнал соціальної критики*. №4, 2012. с.34-38.
3. Кисіль В. і Андрущакевич І. Студенти, які працюють: класова експлуатація і потенціал протесту. // *Спільне: журнал соціальної критики*. №4, 2012. с.103-107.
4. Валковіц Д. Ми хотіли почути іншу версію історії – розказану робітниками. // *Спільне: журнал соціальної критики*. №4, 2012. с.128-133.
5. Атанасов В. і Рябчук А. Кінопоїзд на ХМЗ: коментарі до відеодокументації робітничих протестів на Херсонському машинобудівному заводі. // *Спільне: журнал соціальної критики*. №4, 2012. с.134-145.

Додаткова література:

1. Ryabchuk A. and Onyshchenko N. From Communism to Capitalism, from Production to Consumption: The Case of the Bilshovyk Plant and Shopping Center in Kyiv. // *Radical History Review*, Fall 2012 (in print).
2. Злобіна Т. та Рябчук А. Туристи тут не ходять. // «Критика», №7-8, 2009. Онлайн-доступ: <http://commons.com.ua/?p=7628>
3. Рябчук А. Творення і занепад робітничого класу // *Україна Модерна*. Квітень 2009. <http://commons.com.ua/archives/3894> і <http://commons.com.ua/archives/4004>
6. Симончук О.В. Робітничий клас в Україні: хроніка втрат // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. – 2005. – №. 4. – С. 5-25. (цю та інші статті авторки на дану тему можна прочитати на сайті <http://www.simonchuk.kiev.ua>)
4. Stenning A. Where is Post-Socialist Working-Class? // *Sociology*. – Vol.39. – No.5. – P.797-806.
5. Bourdieu, P. The choice of the necessary. // *Distinction: a social critique of the judgment of taste*. Chapter 7, pp.372-396

3. Бездомність і житлові проблеми.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Причини бездомності у західних суспільствах та в Україні.
2. Право на місто: житлові проблеми у капіталістичному суспільстві.

Основна література:

1. Рябчук А. Бездомні Києва: їх власна вина, випадок долі чи побічний ефект переходу до капіталізму (укр. Переклад статті Obdachloesigkeit in Kiew: Ihre Schuld, Schicksal oder Neberwirkung der Ubergang nach Kapitalismus? // Ukraine Analysen, No.13, October 10, 2006, P. 2-5)
2. Wright T. Resisting homelessness: global, national and local solutions // Contemporary Sociology. – 2000. – Vol. 29. – No.1. – P. 27-43.
3. Гарві Д. Право на місто. // Спільне: журнал соціальної критики. №2, 2010. – С. 8-17.
4. Атанасов В. Політика житлового будівництва у пострадянській Україні. // Спільне: журнал соціальної критики. №2, 2010. – С. 68-72.

Додаткова література:

1. Грига І., Кабаченко Н. Розуміння бездомності: підходи до вивчення // Соціальна робота і охорона здоров'я (Магістеріум). – Вип. 15. – 2004. – С. 4-10 // http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Magisterium/2004_15/01_gryga_i.pdf
2. Рябчук А. Руйнування повсякденності: фоторепортаж з будинку на Гоголівській // Спільне: журнал соціальної критики. №2. – 2010. – С. 32-45.
3. Пирогова Д. та ін. Аварійні будинки Києва та їх мешканці: приклад будинку на Дмитрівській. // Спільне: журнал соціальної критики. №2. – 2010. – С. 46-57.
4. Девіс М. Хто побудує ковчег? // Спільне: журнал соціальної критики. №2. – 2010. – С. 22-25.
5. Онищенко Н. Місто як кошмар. (Рецензія на книгу: Стів Мейсек «Міський кошмар»). // Спільне: журнал соціальної критики. №2, 2010.
6. Цуркан С. та Рябчук А. Якість життя для обраних (Рецензія на книгу: Сета Лоу «За мурами») // Спільне: журнал соціальної критики. №2, 2010.

Інтернет ресурси для перегляду:

1. European Federation of National Associations working with the Homeless // <http://www.feantsa.org/>
2. Закон України Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей. Закон від 02.06.2005 № 2623-IV // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2623-15>

4. Мігранти та біженці в Україні.

Питання для презентацій на семінарі:

1. «Нетрадиційні» мігранти в Україні: соціологічний портрет.
2. Проблеми біженців в Україні та захист їхніх прав.

Основна література:

1. Брайчевська О., Волосюк Г., Малиновська О., Пилинський Я., Попсон Н., Рубл Б. «Нетрадиційні» іммігранти у Києві. - К.: Стилос, 2003. – Розділ 1, с. 22-86 або Розділ 3, С. 220-291 // <http://kennan.kiev.ua/kkp/content/publications/Immigrants.pdf>
2. Бокша Т та ін. Криміналізація міграції у Києві: приклад підпалів Шулявського секонд-хенду. Спільне: журнал соціальної критики. №1, 2010. с.79-88.

3. Буткевич М. «Формується образ мігрантів як загрози національній безпеці» // Спільне: журнал соціальної критики. №1, 2010. с.89-93.
4. Речицький Р. Гуманітарний расизм? Міжнародна допомога та політика інтеграції біженців в Україні. // Спільне: журнал соціальної критики. №5, 2012. с.129-139.

Додаткова література:

1. Фасен Е. «Йдеться про ксенофобію згори, яка підживлює ксенофобію знизу.» // Спільне: журнал соціальної критики. №5, 2012. с.140-144.
2. Шпер М. Ієрархія легального статусу, табори, ринок праці та новий імперіалізм. // Спільне: журнал соціальної критики. №5, 2012. с.124-128.
3. Вос К. «Довгий час панувала хибна думка, що робітників-мігрантів нізащо не вийде організувати назахист їхніх трудових прав» // Спільне: журнал соціальної критики. №5, 2012. с.114-117.
4. Ворожбит О. та ін. Легітимація міліцейської ксенофобії у ЗМІ. // Спільне: журнал соціальної критики. 28.12.10 <http://commons.com.ua/?p=9711>
5. Гриценко Г. та Коркач Д. “Ніндзі”, “теротисти” і “привиди”: мусульман в Україні не люблять. Спільне: журнал соціальної критики. 05.07.10 <http://commons.com.ua/?p=8583>
6. Коркач Д. та ін. Дослідження рівня та форм ісламофобії на прикладі міста Києва. 35 ст. Доступна за посиланням <http://islam.in.ua/publication/upload/15/6992/xeno.pdf> 26.02.2010
7. Малиновська О. Біженці у світі та в Україні: моделі вирішення проблеми. - К.: Генеза, 2003.
8. Пилинський Я. (ред) Міграція і толерантність в Україні. – К.: Стилос, 2007. – С. 9-24, 39-48, 103-114, 133-140, 149-153 // <http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/publications/Migration.pdf>
9. Малиновська О. Мігранти, міграція та українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями. Розділ 2.1 – С. 120-147.

Інтернет ресурси для перегляду:

1. Міжнародна організація з міграції в Україні. Статистика. Світові показники. Світові тенденції // <http://www.iom.org.ua/index.php?page=catalog&id=10>
2. [XenoDocuments](http://www.xenodocuments.org.ua). (Портал розроблено з метою відображення ситуації в сфері протидії расизму, ксенофобії та нетерпимості в Україні) Виконавець проекту: Міжнародна Амністія в Україні // <http://www.xenodocuments.org.ua>

5. Ксенофобія та расизм.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Фактори зростання правого популізму в Європі.
2. Ультраправі партії і неупартійні групи в Україні.

Основна література:

1. Мелег А. «Расизм був одним із найважливіших інститутів у процесі розвитку капіталізму» // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. – № 5. – С. 65-69.
2. Балибар Э. Существует ли «неорасизм»? // Балибар Э., Валлерстайн И. Раса, нация, класс. Двусмысленные идентичности. – М.: Издательство «Логос», 2004. – С. 27-39.
3. Калб Д. Нація в заголовках, клас у підтексті: робітничий популізм і повернення витісненого в неоліберальній Європі // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. – № 5. – С. 8-23.
4. Паніотто В. Динаміка ксенофобії та антисемітизму в Україні (1994-2007) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – №1. – С. 197-214.

Додаткова література:

1. Бідоцько Л. Інструменталізація радикальної музики (про праворадикальні музичні гурти України) // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. – № 5.
2. Дудін В. Як і чому комуністи і соціал-націоналісти пародіюють лівий рух? // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. – № 5. – С. 53-57.
3. Горшков Д. Мова ворожнечі: що це таке і як з цим боротися? Права людини в Україні // <http://www.khpg.org.ua/index.php?id=1223380108>
4. Мукомель В.И. Грани інтолерантності (мигрантофобії, етнофобії) // Социологические исследования. – 2005. – №2. – С. 56-66.
5. Кобзін Д. О., Черноусов А. М. Нетолерантна діяльність та організації в Україні. Результати соціологічного дослідження. - Харків, ХІСД. – 2008.
6. Кобзін Д. О., Шейко Р. В., Мартиненко О. А., Белоусов Ю.Л. Ксенофобія в контексті поліетнічності українського суспільства. Результати соціологічного дослідження. – Харків, 2008. – 43 с.
7. Паніна Н. Фактори національної ідентичності, толерантності, ксенофобії, та антисемітизму в сучасній Україні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. – № 4. – С. 26-45.
8. Полякова А. Праворадикальні партії в Центрально-Східній Європі: справа в економіці? // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. – № 5. – С. 39-52.
9. Права людини в Україні – 2009-2010. Доповідь правозахисних організацій. / За ред. Є. Захарова / Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Харків: Права людини, 2011. – С. 200-212 // <http://helsinki.org.ua/files/docs/1298311956.pdf>.
10. Рівень екстремістських орієнтацій населення України (Розділ 3); Рівень та динаміка ксенофобії в Україні (Розділ 4) // Права людини в Україні, рівень ксенофобії, ставлення до мігрантів та біженців, ставлення до проявів екстремізму / Звіт КМІС. – 2010. – 68 с. // http://www.ihrpex.org/uk/article/609/zvit_za_temoju_prava_ljudyny_v_ukrajini_riven_ksenofobiji_stavlennja_do_migrantiv_ta_bizhentsiv_stavlennja_do_projaviv_ekstremizmu
11. Хабермас Ю. Когда мы должны быть толерантными? О конкуренции видений мира, ценностей и теорий // Социологические исследования. – 2006. – №1. – С.45-53.
12. Якович Д. Британська національна партія: причини зростання правих радикалів, їхній сучасний стан і перспективи // Спільне: журнал соціальної критики. – 2012. – № 5. – <http://commons.com.ua/?p=9558>.
13. Flecha R. et al. Equality of Differences versus Postmodern Racism // The Globalization of Racism / Ed. by D. Macedo, P. Gounari. – Boulder: Paradigm Publishers, 2006. – P. 226-240.

Інтернет ресурси для перегляду:

1. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи <http://www.khpg.org.ua/>
2. Информационно-аналитический центр «Сова», раздел «Национализм и ксенофобия» - <http://xeno.sova-center.ru/>
3. Amnesty International // <http://www.amnesty.org/>
4. European Commission against Racism and Intolerance of the Council of Europe // <http://www.ecri.coe.int/>
5. European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC), <http://www.eumc.eu.int/>
6. European Network Against Racism // www.enar-eu.org/
7. Internet Anti-racism Centre in Europe // www.icare.to/

8. UNITED for Intercultural Action - the European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees // www.unitedagaistracism.org
9. [XenoDocuments](http://www.xenodocuments.org.ua). (Портал розроблено з метою відображення ситуації в сфері протидії расизму, ксенофобії та нетерпимості в Україні) Виконавець проекту: Міжнародна Амністія в Україні // <http://www.xenodocuments.org.ua>

6. Методологічні аспекти дослідницьких робіт.

Студенти і студентки презентують вступ до досліджень (до 10 хв); обговорення.

7. Сучасна світова торгівля людьми і Україна.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Явище торгівлі людьми: масштаби, причини, наслідки.
2. Сексторгівля як сучасна проблема: чинники залучення і шляхи попередження.

Основна література:

1. Маларек В. Наташі: сучасна світова секс-торгівля / переклад з англ. В. Морозова. – К, 2004. – С. 7-36, 107-126, 195-220, 271-284.
2. Tyldum G., Tveit M., Brunovskis A. Explanation of trafficking (Chapter 4) & Definitions of human trafficking (Chapter 2) // Tacking Stock: a review of existing research on trafficking for sexual exploitation. – Norway: Fafo, 2005. – P. 35-50 & P. 10-12.

Додаткова література:

1. Закон України про попередження торгівлі людьми від 11 вересня 2011 року, № 3739-VI, ВРУ.
2. Міграція та торгівля людьми // Гендерний розвиток в Україні: реалії і перспективи. – UNDP, UN in Ukraine, SIDA, 2003. – С. 59-70 // http://www.vsirivni.com.ua/sites/default/files/genderniy_rozvytok_v_ukraini.pdf
3. Торгівля людьми як соціальна проблема сучасності (Розділ 1); Насильство як засіб утягування в ситуацію торгівлі людьми (Розділ 6) // Соціальний аналіз основних чинників торгівлі людьми: реальна ситуація та шляхи запобігання. – К., 2003. – С. 5-19, С. 55-60.
4. Trafficking in Persons Report 2011. Under Secretary for Democracy and Global Affairs, Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons, U.S. Department of State // <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2011/index.htm>

Інтернет ресурси для перегляду:

1. Протидія торгівлі людьми, Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Старада Україна» // <http://www.la-strada.org.ua/>
2. Протидія торгівлі людьми, Міжнародна організація із міграції // <http://iom.org.ua/ua/activities/combating-human-trafficking.html>

Перегляд фільму:

«Inhuman Traffic» (2 частини), проект MTV «Exit. End Exploitation and Trafficking»
<http://www.mtvexit.org>

8. Домашнє насильство та шляхи його подолання.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Явище домашнього насильства (насильства в сім'ї): у контексті інших форм гендерного насильства, ситуація в Україні і світі.
2. Аналіз кращих практик подолання насильства проти жінок.

Основна література:

1. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року, № 2789-III (із змінами), ВРУ // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2789-14>
2. Принося безопасность домой: борьба с насилием в отношении женщин в регионе ОБСЕ. Сборник примеров хорошего опыта. - Секретариат ОБСЕ, Офис Генерального Секретаря, Гендерная секция, 2009. – 152 с. // <http://www.osce.org/ru/gender/37439> (1.1 Формы насилия в отношении женщины, 3. Понимая насилие в отношении женщин: исследования и оценка, 4. Предупреждение)
3. Women and Violence. Defining Gender-based Abuse. Kinds of Violence Against Women. Published by the United Nations Department of Public Information DPI/1772/HR, February 1996 // <http://www.un.org/rights/dpi1772e.htm>

Додаткова література:

1. Ключові факти про домашнє насильство // <http://vsirivni.com.ua/facts/klyuchov-fakti-pro-domashn-nasilstvo>
2. Найкращі практики у боротьбі з домашнім насильством // <http://vsirivni.com.ua/facts/m-zhnarodn-praktiki-poperedzhennya-domashnogo-nasilstva>
3. Насильство на гендерній основі: загрози та шляхи подолання // Гендерний розвиток в Україні: Реалії і перспективи. UNDP, UN in Ukraine, SIDA, 2003. – С. 70-78 // http://www.vsirivni.com.ua/sites/default/files/genderniy_rozvytok_v_ukraini.pdf
4. Принося безопасность домой: борьба с насилием в отношении женщин в регионе ОБСЕ. Сборник примеров хорошего опыта. - Секретариат ОБСЕ, Офис Генерального Секретаря, Гендерная секция, 2009. – 152 с. // <http://www.osce.org/ru/gender/37439> (5. Защита и помощь, 6. Судебное преследование) .
5. Типи домашнього насильства // <http://vsirivni.com.ua/facts/tipi-domashnogo-nasilstva>

Інтернет ресурси для перегляду:

1. «Кампанія білої стрічки» (White Ribbon Campaign) // <http://www.whiteribbon.ca/>
2. Кампанія Генсекретаря ООН Пан Гі Муна «Зупинимо насильство проти жінок» (United Nations Secretary-General Ban Ki-moon's UNiTE to End Violence against Women campaign) // <http://www.un.org/en/women/endviolence/>
3. Проект ЄК «Права жінок та дітей в Україні – комунікаційний компонент» // <http://vsirivni.com.ua/>
4. «Пройдіся милу у її туфлях» (Walk A Mile in Her Shoes) // <http://www.walkamiletoronto.org/>
5. Протидія насильству в сім'ї, Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Старада Україна» // <http://www.la-strada.org.ua/>

Перегляд фільмів:

- 1) Соціальне відео і соціальна реклама з питань попередження і подолання домашнього насильства // Проект ЄК «Права жінок та дітей в Україні – комунікаційний компонент» // <http://vsirivni.com.ua/videogallery/sots-alne-v-deo>

- 2) Фільм про домашнє насильство із циклу «Незручна тема», автор і керівник проекту Віра Карайчева
Виробництво: Україна, 2007 р.
"Незручна Тема" була зроблена на замовлення ОБСЄ в Україні. Вона складається з двох циклів програм, кожен з яких у свою чергу містить по 6 програм. У цих циклах піднімаються дві важливі тематики - дискримінація жінок і проблеми домашнього насильства.

9. Покарання, в'язниці і смертна кара.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Зв'язок між злочинністю та соціальними нерівностями. Політика «нульової толерантності».
2. Пенітенціарна система та покарання в Україні.

Основна література:

1. Нузбан Ю. «Українська пенітенціарна система потребує ґрунтовних та всеохопних реформ» Спільне: журнал соціальної критики. №1, 2010. с.95-99.
2. Вакан Л. Тюрми для бідних (уривки). "Розгортання карної держави націлюється на стигматизоване населення". Спільне: журнал соціальної критики. №1, 2010. с.127-141.
3. Райт Е.О. Політика покарання (уривки). "Криміналізація соціальних проблем — це невідемна риса неолібералізму". Спільне: журнал соціальної критики. №1, 2010. с.143-157.
4. Ткаченко К. Пенітенціарна система, расизм і бідність у США. Спільне: журнал соціальної критики. №1, 2010. с.115-123.

Додаткова література:

1. Гіденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 1998. – Розділ 8. Девіантна поведінка і злочинність. В'язниці і покарання. – С. 226-231.
2. Шевченко О. Нужна ли Украине смертная казнь? // <http://library.khpg.org/files/docs/1217402164.pdf>
3. Eick V. New Strategies of policing the poor: Berlin's neo-liberal security system // Policing and Society. – 2003. – 13(4). – 365-379.
4. Гишинский Я. Кризис наказания и как с ним борются // Пчела № 42. – Май-июль 2003 // <http://www.pchela.ru/podshiv/42/fight.htm>
5. World Prison Brief, International Centre for Prison Studies. King's College London, England, United Kingdom // <http://www.kcl.ac.uk/depsta/law/research/icps/worldbrief/> & Walsmley R. Prison Population List (8th edition) // http://www.kcl.ac.uk/depsta/law/research/icps/downloads/wppl-8th_41.pdf

Інтернет ресурси для перегляду:

1. Державний департамент України з питань виконання покарань // <http://www.kvs.gov.ua/punish/control/uk/index>
2. Довідка про чисельність засуджених, які перебувають на обліку у органах КВІ. Державний департамент України з питань виконання покарань // http://www.kvs.gov.ua/punish/control/uk/publish/category?cat_id=51096
3. Amnesty International. The Death Penalty // <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/>

4. Death Penalty in Numbers. Amnesty International // <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/abolitionist-and-retentionist-countries>

10. Соціальні проблеми вищої освіти.

Питання для презентацій на семінарі:

1. Комерціалізація та комодифікація освіти в неоліберальну епоху
2. Соціальні проблеми Болонського процесу.

Основа література:

1. Калхун К. Університет у кризі? // Спільне: журнал соціальної критики. – 2011. - № 3. – С. 8-17.
2. Коллінз Р. Знецінення дипломів та майбутнє університетів // Спільне: журнал соціальної критики. - <http://commons.com.ua/?p=11129>.
3. Совсун І. Новий порядок денний для університетської освіти // Спільне: журнал соціальної критики. – 2011. - № 3. – С. 57-62.
4. Bikbov A. How Russian Universities Became the Future of World Education // Universities in Crisis, 3.05.2010. - <http://isacna.wordpress.com/2010/05/03/how-russian-universities-became-the-future-of-world-education/>.

Додаткова література:

1. Бикбов А. Рассекреченный план Болонской реформы // Журнал о книгах «Пушкин». – 2009. - № 2. – С. 27-30.
2. Болонська декларація та основні документи щодо втілення її принципів // Міністерство освіти і науки України. - <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/higher/bolon/2/>.
3. Ведров О., Ткаченко К. Освіта фаст-фуд. Чому Європою шириться студентський протест? // Спільне: журнал соціальної критики. - <http://commons.com.ua/?p=7812>.
4. Гудима В. Освіта не на продаж: студентські протести 2009 між прагматикою та утопією // Спільне: журнал соціальної критики. - <http://commons.com.ua/?p=8173>.
5. Інтерв'ю з Мо Шмідтом: «Кожен студентський протест – частина глобальної боротьби» // Спільне: журнал соціальної критики. – 2011. - № 3. – С. 114-118. – <http://commons.com.ua/?p=11544>.
6. Калхун К. Проект массовой доступности высшего образования может быть свернут // Спільне: журнал соціальної критики. - <http://commons.com.ua/?p=10542>.
7. Коркач Д. Університет на барикадах: студентський протест в українському контексті // Спільне: журнал соціальної критики. – 2011. - № 3. – С. 106-113.
8. Коркач Д., Іщенко В. Чому український студентський рух найуспішніший у Європі? // Osvita.ua. – http://osvita.ua/vnz/high_school/29403/.
9. Олександр Бікбов: «Студентський протест – це не для двієчників» // Спільне: журнал соціальної критики. – <http://commons.com.ua/?p=11395>.
10. Росс Е. Глобальный университет // Спільне: журнал соціальної критики. – 2011. - № 3. – С. 26-34.
11. Совсун І. Чи можлива в Україні студентська революція? // Спільне: журнал соціальної критики. – 2011. - № 3. – С. 96-99. – <http://commons.com.ua/?p=11457>.
12. Altbach P.G., Reisberg L., Rumbley L.E. Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution. Executive Summary // A report prepared for the UNESCO 2009 World Conference

on Higher Education. – UNESCO, 2009. -
<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001831/183168e.pdf>.

13. Calhoun C. The University and the Public Good // Thesis Eleven. – 2006. - № 84. – P. 7-43.

14. Felt U. University Autonomy in Europe: Changing Paradigms in Higher Education Policy // The Magna Carta Observatory. - http://www.magna-charta.org/pdf/Documento_Felt.pdf.

Інтернет-ресурси для перегляду:

1. European Students' Union: <http://esu-online.org/index.php/Publications/official-publications>
2. European Higher Education Area:
http://eha.europeunit.ac.uk/sites/eha/bologna_beyond_2010/index.cfm

Семінари 11 і 12 – презентації студентських дослідницьких робіт.

**Умови визначення
НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ**

Тип роботи	Кількість балів
Активна участь у дискусіях на семінарах	20
Доповідь на питання семінару (до 10 хв.)	10
Презентація фото-дослідження (до 10 хв.)	10
Дослідницька робота (на основі аналізу певної теми щодо України) З них 5 балів за презентацію початкового етапу роботи (до 10 хв), 5 балів за презентацію остаточного тексту (до 10 хв.)	30
Іспит (письмовий, відкриті запитання) Тривалість – 1 год. Мінімальна кількість балів для допуску до іспиту – 35	30
РАЗОМ	100

Авторка курсу

Т. О. Марценюк

Завідувачка кафедри

С. М. Оксамитна